

Závěrečné stanovisko **s návrhem opatření k nápravě** **ve věci odebrání učebnice při přemístění na přechodnou dobu**

A. Závěry šetření

Ve zprávě o šetření jsem konstatovala, že Věznice Kuřim pochybila tím, že neumožnila stěžovateli panu A., nar. xxx, vzít si s sebou učebnici anglického jazyka při přemístění na přechodnou dobu, obzvláště v situaci, kdy má stěžovatel samostudium anglického jazyka stanovené v programu zacházení.

B. Vyjádření úřadu

Ředitelka Věznice Kuřim plk. PhDr. Zuzana Kalivodová mi ve svém vyjádření ze dne 3. 1. 2017 sdělila následující. Metodiku a nakládání s osobními věcmi striktně nařizuje nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 23/2014, o vězeňské a justiční stráž (dále také „NGŘ 23/2014“). Ředitelka věznice uvedla, že tento předpis nebyl dosud změněn, a proto bude nadále postupováno stále stejným způsobem. K věci se písemně vyjádřil vedoucí oddělení vězeňské stráže mjr. Bc. Vlastimil Trávníček, jenž neshledal žádné pochybení v práci s předpisy, které upravují postup při nakládání s osobními věcmi eskortovaných. Písemně se také vyjádřil vedoucí oddělení výkonu trestu PhDr. Petr Juříček, Ph.D., který uvedl, že eskortovaná osoba se při přemístění na přechodnou dobu vybavuje pouze věcmi osobní potřeby, což z logiky věci není žádná učebnice. Dále uvedl, že dle NGŘ 23/2014 není zmocněna žádná oprávněná osoba udělovat výjimky ani s ohledem na program zacházení.

C. Závěrečné hodnocení

Podzákonné předpisy, mezi které patří i dotčené NGŘ 23/2014, je nutno vykládat tak, aby byl ctěn smysl a účel zákonů, na jejichž podkladě a k jejichž provedení byly přijaty. Bez správné interpretace právních předpisů nemůže být provedena ani správná aplikace, resp. realizace práva. Proto platí, že základem správného rozhodnutí je bezesporu porozumění textu právní normy. Ve složitějších případech je potřeba poznat i význam, potažmo smysl a účel právní normy s ohledem na konkrétně řešený případ.¹

Ustanovení NGŘ 23/2014, a zvláště pak § 45 odst. 3 a 4 NGŘ 23/2014, je, dle mého názoru, nutné vykládat v souladu s hlavními zásadami zákona o výkonu trestu odnětí svobody.² Výkon trestu má podle těchto zásad respektovat důstojnost odsouzeného a omezovat škodlivé účinky zbavení svobody, pokud tím není ohrožena potřeba ochrany společnosti. Zároveň je u odsouzeného třeba podporovat takové postoje a dovednosti, které odsouzenému pomohou k návratu do společnosti a umožní mu vést po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem. Umožněním stěžovateli vzít si s sebou při přemístění na přechodnou dobu učebnici jsou tyto zásady naplňovány a zároveň tím není

1 vyjádření generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky čj. aaa, s. 6

2 ustanovení § 2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů

ohrožena potřeba ochrany společnosti. Při zohlednění uvedených zásad i při zohlednění znění ustanovení § 45 odst. 4 NGŘ 23/2014, které stanoví **demonstrativní výčet věcí, jež se považují za věc osobní potřeby**, musím odmítnout argument, že z „logiky věcí“ učebnice není věcí osobní potřeby. Naopak se domnívám, že demonstrativní výčet věcí osobní potřeby může být rozšířen i o učebnici. Z toho důvodu mám také za to, že není třeba speciálního oprávnění pro určitou osobu udělovat výjimky, ale že lze odsouzenému umožnit vzít si s sebou učebnici pouze na základě výkladu § 45 odst. 4 NGŘ 23/2014.

Nemohu souhlasit ani s tím, že vnitřní předpis dle ředitelky věznice striktně stanoví, jak nakládat s osobními věcmi odsouzeného během eskorty. Výslovně je ve vnitřním předpisu stanoveno, že věcmi osobní potřeby se rozumí:

„**zejména**: a) věci osobní hygieny nezbytné na jeden den,

b) přiměřené množství potravin; maximálně však v rozsahu celodenní stravní dávky,

c) korespondence a dokumentace potřebná k soudním, případně jiným úkonům,

d) soukromá korespondence (do pěti kusů) a fotografie (do pěti kusů),

e) léky v množství stanoveném ošetřujícím lékařem a zdravotnické prostředky (např. berle, hůl, límec); potřebu vybavení těmito věcmi potvrdí ošetřující lékař.“³

Citované ustanovení předpokládá, že pracovník organizující eskortu povede úvahu o tom, jaké osobní věci si odsouzený může s sebou vzít. Pokud by text uvedeného ustanovení byl taxativní, tzn. například „věcmi osobní potřeby se rozumí pouze...“, pak lze hovořit o striktním pravidle. Pokud vnitřní předpis pokládá za osobní věc soukromou korespondenci či dokumentaci, mám za to, že osobní věcí může být i kniha darovaná osobou blízkou anebo např. i učebnice.

Každá věznice musí usilovat o to, aby všichni odsouzení měli přístup ke vzdělávacím programům.⁴ Vzdělávání odsouzených má být hlavní součástí režimu pro odsouzené a odsouzení musejí být motivováni ke vzdělávání.⁵ Znemožňováním stěžovateli mít u sebe učebnici dochází k omezování přístupu ke vzdělávacím programům a z dlouhodobého hlediska k jeho demotivaci.

Ministerstvo spravedlnosti stanovilo v Koncepti vězeňství do roku 2025 cíl umožnit odsouzeným dosáhnout co nejvyššího vzdělání.⁶ Bráněním odsouzeným v samostudiu během jejich dočasného přemístění jsou tomuto cíli kladeny bezdůvodné překážky.

3 ustanovení § 45 odst. 4 NGŘ 23/2014

4 Evropská vězeňská pravidla, doporučení Rec (2006) 2 Výboru ministrů členským státům Rady Evropy, bod 28. 1.; dostupné na

http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Publikace/Evropsk%C3%A1%20v%C4%9Bze%C5%88sk%C3%A1%20pravidla.pdf

5 Rada Evropy, Evropská vězeňská pravidla, doporučení Rec (2006) 2 Výboru ministrů členským státům Rady Evropy, bod 106

6 Ministerstvo spravedlnosti, Koncepte vězeňství do roku 2025, s. 32, bod 4.1.

Uspokojivý program aktivit, včetně vzdělání, je podstatným prvkem pro pocit pohody odsouzených.⁷

S ohledem na nepřijetí opatření k nápravě vydávám své závěrečné stanovisko podle ustanovení zákona.⁸ Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

D. Opatření k nápravě

Věznici Kuřim navrhuji, aby odsouzeným umožňovala vzít si s sebou učebnici nebo jinou literaturu při vícedenních přemístěních na přechodnou dobu, pokud tím Věznici Kuřim nevznikají zvýšené technické nebo organizační obtíže a zároveň je množství literatury přiměřené době strávené mimo Věznici Kuřim.

Závěrečné stanovisko zasílám Věznici Kuřim a žádám, aby mi podle ustanovení zákona⁹ sdělila, zda provedla navržená opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také stěžovateli.

Pokud Věznice Kuřim nepřijme navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudu považovat za dostatečná, podle ustanovení zákona¹⁰ vyrozumím nadřízený úřad, případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem Věznice Kuřim.

Brno 28. března 2017

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(stanovisko je opatřeno elektronickým podpisem)

7 Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2015, s. 17, odst. 47.

8 ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů

9 ustanovení § 20 odst. 1 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů

10 ustanovení § 20 odst. 2 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů